

PRESENTACIÓ

TÜNDE MIKES
Universitat de Girona

La documentació antiga de les famílies havia despertat sempre i a tot arreu un gran interès no només entre els diversos membres d'aquestes mateixes famílies, sinó també en la comunitat científica: sociòlegs, antropòlegs, juristes, historiadors en general i de diferents disciplines s'han interessat per l'estudi d'aquestes documentacions.

En moltes nacions el nom utilitzat per emmarcar aquesta documentació és la d'*arxiu familiar*, per tal de demostrar que en el seu cas l'accent recau en la família, generalment reial o nobiliària com a propietària de la documentació. A Catalunya, la bibliografia i la historiografia emprà la denominació *arxius patrimonials* per significar que la rellevància recau en el patrimoni d'aquestes famílies.

A Catalunya, aquests arxius nascuts a l'època medieval o més sovint moderna –a vegades dipositats en institucions públiques, però en la majoria dels casos encara salvaguardats en les mateixes cases– representen un conjunt de documentació sobre la formació i administració del seu patrimoni de base agrària que es transmetia de generació en generació; i amb el patrimoni també es transmetia el seu arxiu. Aquestes col·leccions catalanes que en ocasions es remunten a períodes força reculats en la història conserven escriptures fundacionals de les famílies i dels seus patrimonis, documents econòmics, judicials i en general jurídics, llibres de memòria, papers d'interès personal, cartes dels diversos membres (i, més tard, sovint fotografies). Aquesta variada tipologia de fonts documentals representa una riquesa excepcional per al coneixement de la família com a societat històrica: riquesa i diversitats en comparació amb el material guardats en altres arxius europeus.

Els articles d'aquest dossier es pregunten per les causes internes i externes de la creació d'aquesta gran riquesa documental dels arxius patrimonials catalans: quines famílies van tenir ocasió i necessitat –i en quina època històrica– de constituir aquestes col·leccions d'escriptures? Quina documentació es va

guardar i per quines raons? Quina utilitat podien tenir aquests documents per custodiar-los?

Els autors d'aquestes contribucions són historiadors i arxivers, vinculats a diverses universitats i a la xarxa d'arxius comarcals catalans o be a la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni de la Generalitat de Catalunya, especialistes dels aspectes dels quals parlen en els seus articles. Alguns d'ells van ser els primers a tractar el tema a partir de finals dels anys 1990. Molts havien començat per l'estudi i anàlisi dels arxius de famílies o han arribat a l'estudi d'aquestes entitats documentals des de l'òptica de la paleografia, de l'arxivística, de la història de la noblesa, de la història econòmica o de la història jurídica.

La majoria d'ells han col·laborat des de l'any 2013 en els treballs de la xarxa temàtica internacional *Arxius familiars de banda a banda dels Pirineus* finançada per la Comunitat de Treball dels Pirineus i des de l'any 2014 en el programa *ARCHIFAM* de la Casa de Velázquez / EHEHI - École des Hautes Études Hispaniques et Ibériques en forma de participació en les xarxes: amb ponències en les Jornades d'Estudi Internacional a Pamplona el novembre de 2013, a Vitòria a l'abril de 2014, a Lisboa al juny i a Pau per l'octubre del mateix any, pel març del 2015 a Girona i en el taller doctoral de la Casa de Velázquez a Madrid i finalment a Barcelona el mes de novembre de 2016 a la Jornada d'arxius patrimonials catalans de la Societat Catalana d'Estudis Històrics filial de l'Institut d'Estudis Catalans –i amb articles a les publicacions de les respectives xarxes.